

Neděle Sexagesimae

1. neděle v měsíci VP

Miroslav Erdinger

Intr.: Ž 106, 1 – 5 + 48

¹Haleluja!

Oslavujte Hospodina – je tak dobrý!

Jeho láska trvá navěky!

²Kdo jen vylíčí Hospodinovo hrdinství,

kdo jeho chválu plně vypoví?

³Blaze těm, kteří se drží práva,

kdo žijí spravedlivě v každý čas!

⁴Pamatuj na mě, Hospodine,

až svému lidu přízeň prokážeš,

se svojí spásou navštiv mě!

⁵Štěstí tvých vyvolených dej mi zakusit,

s tvým národem ať se mohu veselit

a chlubit se spolu s těmi, kdo ti náleží!

⁴⁸Ať je požehnán Hospodin, Bůh izraelský,

od věků až navěky!

Ať všechen lid odpoví: Amen!

Haleluja!

Čtení: Mt 5, 1 - 12

Blaze vám

¹Když Ježíš uviděl zástupy, vystoupil na horu. Posadil se, a když k němu přistoupili jeho učedníci, ²začal je učit:

³„Blaze chudým v duchu,

neboť jim patří nebeské království.

⁴Blaze plačícím,

neboť budou potěšeni.

⁵Blaze mírným,

neboť dostanou zemi za dědictví.

⁶Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti,

neboť budou nasyceni.

⁷Blaze milosrdným,

neboť dojdou milosrdenství.

⁸Blaze čistým v srdci,

neboť uvidí Boha.

⁹Blaze těm, kdo působí pokoj,

neboť budou nazváni Božími dětmi.

¹⁰Blaze pronásledovaným pro spravedlnost,

neboť jim patří nebeské království.

¹¹Blaze vám, když vám budou zlořečit a pronásledovat vás a šířit o vás všelijaké zlé a lživé řeči kvůli mně. ¹²Radujte se a jásejte, protože vaše odplata v nebesích je veliká. Takto totiž pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

Text: Kazatel 2, 1-11

Nic jsem si neodepřel

¹Pomyslel jsem si: Vzhůru, měl bych vyzkoušet radovánky! Užij si přece blahobyť! A hle – i to je marnost. ²O smíchu jsem řekl: Pomatenost! O radovánkách: K čemu to? ³Rozhodl jsem se holdovat vínu a osvojit si ztřeštěnost, nadále se však v srdci řídit moudrostí, abych zjistil, v čem spočívá lidské štěstí v těch pár dnech života pod nebem.

⁴Proto jsem podnikal nemálo věcí:

Vystavěl jsem si paláce,

vysázel jsem si vinice.

⁵Zakládal jsem parky a zahrady,
plnil je stromy s rozličným ovocem.

⁶Zbudoval jsem si vodní nádrže,
zavlažoval z nich háje se stromky.

⁷Pořídil jsem si otrokyně a otroky,
měl jsem dostatek domácí čeledi.
Vlastnil jsem stáda dobytka i ovcí,
měl jsem jich víc než v Jeruzalémě kdo dřív.

⁸Shromáždil jsem stříbra i zlata hromady,
poklady králů, poklady mnoha krajin.
Opatřil jsem si zpěváky a také zpěvačky,
lidských rozkoší jsem užil s množstvím konkubín.

⁹Stal jsem se slovutným a předčil jsem všechny, kdo byli v Jeruzalémě přede mnou; má moudrost mi stále byla po boku. ¹⁰Nač padlo mé oko, nic jsem si neodepřel, žádné radosti jsem se nevyhnul. Všechno to pachtění mi přinášelo radost – jedinou odměnu za všechno pachtění.

Omrzel mě život

¹¹Pak jsem se ohlédl na všechno své počínání, na všechno pachtění, jímž jsem se zabýval: Hle, vše je marnost a honba za větrem! Není nic smysluplného pod sluncem!

Milé sestry, milí bratři,

potřetí sledujeme dialog Kazatele sama se sebou. Nijak se v něm nešetří. Skoro se chce říci, že se týrá. Život vidí jako pomíjivost, jako marnost nebo dokonce jako absurditu. Věčný

koloběh. Opakující se události, přírodní zákonitosti, lidská jednání. „Marnost nad marnost, všechno je marnost a trápení ducha,“ překládají kraličtí to rezignační sdělení. Nebo Český ekumenický překlad: „Pomíjivost, samá pomíjivost, řekl Kazatel, pomíjivost, samá pomíjivost, všechno pomíjí.“ A tak se v tomto duchu nese jeho hledání moudrosti, kde výsledkem je konstatování: „...nebo kde je mnoho moudrosti, je i mnoho hoře, a čím víc vědění, tím více bolesti.“ Nejinak je tomu i při přemýšlení o naplnění života, o hledání blaženosti nebo také štěstí, které je tématem přečteného textu.

Nemůžeme Kazateli upřít poctivé hledání. Ničemu se nevyhýbá, věci i události pojmenovává bez okolků pravými jmény. Hledá štěstí. V tom jsme mu přece podobní. Také hledáme štěstí. Přejeme si štěstí. Člověk hledá štěstí. Jenomže hledá tak, jako hledal Kazatel. Hledal ho v tom, o čem se obvykle soudí, že by štěstí mohlo být, avšak ono tomu tak není. Člověk si vytvořil jakési ideální předpoklady životního štěstí, avšak ty mají ke skutečnému štěstí daleko. Mají na něj nepatrný, žádný nebo dokonce opačný vliv. Jedním z těch lidských předpokladů štěstí jsou peníze. Ano, člověku mohou přinést více pohodlí, mohou mu dodat víc klidu, protože ho zajistí. Avšak šťastným člověka automaticky neučiní. Německý existenciální analytik Christoph Kolbe píše ve své studii „Smysl a štěstí – k vitálnímu významu otázky smyslu“: „Ostatně zde platí zákon ubývajícího užitku. Jsou-li určité minimální potřeby uspokojeny, pak přináší každý další nárůst stále menší citovou návratnost. To platí i o tělesné kráse, o inteligenci, a dokonce i o zdraví. Spočívá v tom, že si velmi rychle zvykneme na určitý stav, a pak už jej pokládáme za normální.“ A můžu jen dodat: a tento stav pak stále touží zvyšovat a zvyšovat a namísto šťastným se člověk stává štvancem své touhy po štěstí. Tedy takový běžný lidský předpoklad vede člověka na scestí.

Podobnou zkušenost udělal i Kazatel. Zkusil nejprve štěstí hledat v radovánkách. Carpe Diem, uživej dnů. Užívání života řekli bychom. Ber, co život dává. Smích, radost, víno. Hlučné, hlasité, nevázané veselí. Dobré je vše, co se líbí smyslům. Očím, uším, hmatu, čichu, chuti. Blaženost v bujaré společnosti. V radovánkách člověče zapomeneš na mnohé starosti. Oddej se jim. Uživej.

Pokud si nějak zpochybňujeme takovouto cestu hledání blaženosti, u dalšího Kazatelova pokusu se takových pochybností zbavíme. V tom prvním případě šlo o to myslet jen na sebe. Nyní se pokouší o něco všeobecně prospěšného. Staví velké domy, vysazuje vinice, zakládá sady a zahrady, zřizuje vodní nádrže na zavlažování pozemků. Sláva budovatelské a umělecké práce. K vznešenosti panovnického rodu patřilo tehdy budovat vznosné paláce, královské zahrady, rozsáhlé lesy. Úctyhodné. Vybavuje hospodářství lidmi. Rozšiřuje bohatství královského dvora. Nakupuje otrokyně a otroky, rozšiřuje čeleď. Více než všichni má skotu a bravu. Prozíravé. Také hromadí stříbro a zlato, rozšiřuje zřejmě vojensky panství o další pozemky, získává bohatství králů. Upevňuje pozice. Myslí také na rozkoš. Opatřuje si zpěváky a zpěvačky a také milostnice, ženy, které oblažují muže svou náklonností. Veliký harém. Odalisky. Otrokyň v harému. Společnice. Dostatek zábavy. Panovník se stává největším, nikdo před ním neměl takové bohatství ani moc. Nic si neodepřel. Dopřával požitky srdci, očím i tělu. Jeho srdce se radovalo ze všeho, za čím se pachtil.

A to je celý výsledek cesty za štěstím. Pachtění, únava. Všechno je pomíjivost a honba za větrem, a žádný užitek z toho pod sluncem není, shrne kazatel. Smutná sumarizace takového snažení. Kazatel může říci: Všechno, co jen člověk může okusit, jsem okusil. Moc, slávu, bohatství. Srdci i tělu jsem dopřával potěšení. Také pastvu očím. Avšak když jsem všechno vyhodnotil, zvažil, shledávám v tom všem jen pomíjivou nicotu. Ani blahobyť, ani rozkoše nenasytí lidskou duši a lidské srdce. Nadbytek všeho dobrého není zárukou štěstí. Skutečná radost se nedá koupit. Vše je to Božím darem. „Není pro člověka dobré jíst a pít a při svém pachtění se aspoň pomět? Shledal jsem, že i to je z Boží ruky. Vždyť kdo jídal a dopřával si víc než já? Bůh totiž člověku, který je mu milý, dává moudrost a poznání i radost. Hříšníka však nechá lopotit se, shánět a hromadit věci, které nakonec musí přenechat tomu, kdo se zalíbí Bohu. Také to je pomíjivost a honba za větrem,“ čteme ve stejné knize slova Kazatelova o pár veršů dál. Pachtění, honba za větrem. Chabý výsledek snahy o naplnění života, o nalezení štěstí, blaženosti.

Pokračujme nyní v kazatelově snaze o hledání blaženosti, štěstí, smysluplného naplnění života, z pohledu evangelia. Známy text z evangelia podle Matouše o hledání toho podstatného, vrcholil slovy: „Hledejte především Boží království a jeho spravedlnost a všechno ostatní vám bude přidáno.“ V hledání nám pomohou někteří bratři z psychiatrické nemocnice v Bohnicích z pavilonu nařízené ochranné léčby sexuologické, kam jsem jedenáct let v rámci spirituální terapie docházel. Hovořili jsme ve skupině o tom, co to vlastně štěstí je, jaká je spojitost mezi štěstím a Božím královstvím a jak se Boží království projevuje. Někteří muži odpovídali: „Projevuje se láskou. Nebo něhou. Také upřímností. Zdravím. Obyčejným úsměvem. Pomocí druhým. Ochranou druhých. Zastáním se. Je to také volnost. A svoboda.“ Vnímám jsem, jak jsou to všechno skutečnosti, které těm mužům chyběly, po nichž ti muži toužili, které by si přáli. A nejen pasivně. Také se na nich chtěli aktivně podílet. To skutečné štěstí a království Boží má společné prvky. A když v teologickém uvažování řekneme, že království Boží je již zde, mezi námi, v plnosti však bude až jednou, v poslední čas, pak je zde mimo jiné právě v těch prvcích, které ti muži jmenovali. **Tam kde víme o lásce Kristově, která se pro nás obětovala, tam přichází Boží království. Tam kde je láska, nesobecká, vstřícná, obětavá, tam se dotýkáme Božího království. A tam jsme spolutvárci toho, co nazýváme štěstím. A kde je úsměv, něha, upřímnost, kde je takto vytvářeno klima pokoje a radosti, tam se dotýkáme Božího království. A tam je štěstí a my na něm máme svůj podíl. A kde je zdraví, kde je člověk, dobré Boží stvoření, v plném zdraví a kde může uplatňovat všechna svá obdarování bez zdravotního omezení, tam se také dotýkáme Božího království. A tam je štěstí. A kde je pomoc druhým a ochrana člověka a zastání, kde je spolulidství a člověk není sám, tam prostupuje Boží království. A tam jsme tvůrci štěstí. A kde je volnost a svoboda ne k prosazování sebe sama a jen svých zájmů, ale vytváří prostor ke kreativě a tvorbě a kráse a bohoslužbě, tam vstupuje Boží království. A tam aktivně spoluutváříme štěstí. To všechno naplňuje lidský život. To všechno dává lidskému životu smysl. To přináší blaženost. Na cestě takového hledání**

jsme vedeni Duchem Božím, který v nás probouzí víru v království Boží, připravené pro nás skrze Ježíše Krista.

Nehledáme nejdříve ze všeho své štěstí a jeho pochybné obecné předpoklady, nehledáme nejprve bohatství a radovánky a ony zmiňované požitky srdce i těla. Hledáme to nejpodstatnější, to, čím je Boží království přítomno mezi námi. A nejenže hledáme. Jsme spolutvůrci. Podílíme se. Hledáme lásku, ale zároveň milujeme. Hledáme volnost a svobodu, ale zároveň ten prostor vytváříme pro druhé. Hledáme nebo spíše potřebujeme pomoc druhých, ale zároveň jsme těmi, kteří pomohou. Štěstí a blaženost nejsou něčím, co je pro nás bez našeho snažení. Jsme obojího spolutvůrci. Máme v tom aktivní roli. Na cestě hledání Božího království pak dostáváme mnohem víc, než si umíme představit. Dostáváme radost, kterou smíme naplno prožívat. Dostáváme mnohé potěšení pro srdce i tělo, které můžeme plně prožívat a z něhož se smíme naplno radovat. Již jsme jinde než Kazatel. Kristem jsme pozváni k cestě smysluplné. Již nejsme vláčeni marností, pomíjivostí, absurditou života. Můžeme naplno žít, prožívat všechno, co děláme, myslíme, jsme. Naší jistotou je, že tomu všemu dává poslední smysl Bůh. Všechno, co jsme, co děláme, co žijeme, je v rukou Božích.

„Nedělejte si tedy starost o zítřek. Zítřek bude mít své starosti. Každý den má dost vlastního trápení. Hledejte především Boží království a jeho spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno.“ To je úleva. Žádné pachtění. Žádná honba za větrem. Má to smysl. Tak jdeme na to, Kristem blahoslavení, Kristem provázení, Kristem vykoupení. Cítíme, jak mnoho je nám přidáno již nyní?

Amen

Poslání: Žd 4, 10-13

¹⁰Vždyť ten, kdo vstoupil do jeho odpočinku, odpočinul od svých skutků, tak jako Bůh odpočinul od svých. ¹¹Usilujme tedy vejít do toho odpočinku, aby snad někdo po jejich příkladu nepadl kvůli neposlušnosti.

¹²Boží slovo je živé, mocné a ostřejší než každý dvojsečný meč. Proniká až k rozhraní duše a ducha, až do morku a kloubů, až do srdce, kde zkoumá jeho myšlenky a úmysly. ¹³Nic v celém stvoření před ním není skryté; všechno je nahé a obnažené před očima Toho, jemuž musíme složit účet.